

# Slovenski Dom.

**Napredno kmetsko glasilo.**

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Privseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

## Bela vrana.

Češki katoliški župnik in poslanec P. Blahovec je napisal pred nekoliko meseci v strakoniškem listu »Stráž na Šumavě«, ko je razmotrival o razmerju med češko kmečko stranko in klerikalci, med drugim tudi te-le pomenljive misli:

»Sem odločno in povsod proti temu, da bi se delala iz najsvetejše stvari politična kupčija. Naj se vendar enkrat že pametno in trezno upošteva, da se vere, te najdražje svetinje za tistega, ki ni še izgubil vere v boga in vero spoštuje, ne sme od nobene razsodne politične stranke vlačiti v prah vsakdanjosti, ampak naša dolžnost je, da širimo med ljudstvom ljubezen do svobode, spoštovanje k prepričanju vsakega drugega in resnično ter plemenito naprednost. In tisti, ki je proti temu, da bi se vero mešalo v politiko, naredi veri mnogo večjo in boljšo uslugo, kot pa tisti, ki hoče v imenu vere uganjati politiko.«

Res, zlata vredne misli iz ust katoliškega duhovnika. Ako pa se ozremo po naši domovini na okrog, zapazimo zelo žalosten položaj. Nikjer na svetu se ne vlači tako zelo v politično blato vere kot pri nas na Slovenskem.

Ako izda škof kako pastirsko pismo ali kak škofijski list, govori o sami politiki. Pričakovali bi od najvišjega duhovnega pastirja v deželi verskega pouka, toda tega tu ne najdemo. Sama politična agitacija za klerikalno stranko, sami napadi na nasprotno stranko in njihovo časopisje. In drugi duhovniki slede svojemu voditelju. Le prav redke izjeme moremo zaznamovati v tem oziru. V resnici vernemu človeku je dandanes mučno poslušati cerkev, ki govore, v katerih se samo zabavajo in grdi politične nasprotnike. Češče se zavedajo, da poslušalci dajo vidno izraza svojemu ogorčenju s tem, da kar med pridigo zapuste cerkev, ker je užaljen njih verski čut. V nadi, da so v hiši Gospodovi, so mislili, da se jim bo razlagalo verske resnice. Toda bridko razočarani in v dušo ranjeni raje

zapuste cerkev, kot pa da bi še nadalje poslušali psovanje na tako svetem kraju.

»Tu je hiša Gospodova, vi pa ste napravili iz nje jamo razbojnikov,« je rekel Jezus prodajalcem in barantačem v templju ter jih od tam izgnal z bičem. Ali niso dandanes podobne razmere?

In pri nas se danes dogaja, da se po cerkvah agitira za gotovo stranko, za gotove časopise, zavode, hranilnice in posojilnice, nasprotno pa se proti drugim podobnim stvarjem hujska v imenu vere. In to se pravi barantati z vero. Vero zlorablja v prilog ene stranke, v korist par koristlovskih političnih voditeljev, ki sami nobene vere nimajo. Za časa volitev pa se prireja razne, same na sebi sicer hvalevredne cerkvene pobožnosti, toda z namenom, da se tem potom agitira za klerikalno stranko, v kateri se ne zbirajo ravno najboljši in najpoštenjši ljudje. Tako da pri nas danes vladajo žalostne verske in politične razmere. In vera pri vsem tem silno trpi, tako da prave kristjane res mora boleti srce, ko premišljajo na to žalostno stanje verskega življenja.

Tudi med duhovniki se še dobe taki, ki uvidevajo to žalostno dejstvo in bi radi pomagali, da bi se razmere obrnile na bolje v prilog pravega krščanskega in mirnega življenja med našim prebivalstvom. Toda ti duhovniki morajo molčati in vrhu tega se jih še zapostavlja. Duhovnik, ki hoče dobiti dobro faro, mora biti goreč klerikalen agitator. Ako bi se pa kdo upal tako nastopiti in povedati resnico kot češki župnik Blahovec, bi ga preganjali in prisilili v pokoj. Zato pa moramo biti tembolj veseli resničnih besed češkega župnika, ki je neustrašeno povedal to, kar ima v srcu in kar smo zgoraj navedli. Je res bela vrana med duhovniki.

Če duhovniški krogi hočejo, da se ohrani med ljudstvom prava krščanska vera, morajo stopiti na pot, kot jo jim je pokazal župnik Blahovec.

## Zakaj evropski narodi Nemce sovražijo?

Elzaški pisatelj André Lichtenberger pojasnuje v nekem pariškem listu »Opinion« vzrok, da takorekoč vsi narodi sovražijo Nemce, tako-le: »Vzrokov, da je Nemčija sovražena in to tudi od tistih, ki imajo z njo takorekoč iste interese, je mnogo. Ako bi Nemčije ne bilo, slavila bi misel človekoljubja svojo zmago vsaj v tem obsegu, da bi se med posameznimi narodi ustanavljala razsodišča in da bi bilo na ta način vsaj deloma razorožitev mogoča. Nemčija tepta pravice vsakega naroda do svoje narodne osebnosti. Ona tlačí Poljake, Šlezijce, Elsas - Lotrinžane. Nemčija je povsod znana kot brutalna zatiralka najprimitivnejših zahtev omenjenih narodov. Nemška oborožena sila je največji sovražnik vsakega pravega demokratičnega gibanja v ljudstvu, ki ima svoj začetek v francoski revoluciji in od tedaj dalje izžariva po celem svetu.«

Tako govori o Nemčiji zgoraj imenovani pisatelj. In res! Kdor sledi zunanji politiki nekaj let sem, mora priznati, da je že večkrat obstojala velika vojna nevarnost. In kdo jo je povzročil? Vedno Nemčija s svojo bojaželjnostjo in svojo pohlepnostjo po svetovnem gospodstvu. In ozračje se tudi še do danes ni izčistilo. Vedno lahko nastane požar, strašna evropska vojna, ki bo zathevala na stotisoče nedolžnih življenj in pripravila na milijone ljudi ob njihovo premoženje. In temu je glavni vzrok vedno Nemčija, ki ima povsod vmes svoje prste, povsod hujska in podpihuje ali pa izziva druge države. To smo videli ravno v najnovejšem času v maroški zadevi, ko se je Nemčija spočetka obnašala proti Franciji skrajno izzivalno. Skratka, Nemčijo sovražijo dandanes takorekoč vse države in vsi narodi in po pravi.

## Konfiscirano.

### Politični razgled

#### Državni zbor.

Dne 20. decembra je bila zadnja seja državnega zbora. Zbornica nastopa sedaj božične počitnice. Poslanci pa bodo vlekli tudi med počitnicami mastne dijete. To je posebno všeč našim klerikalnim poslanecem. Po 20 K imajo na dan, dobrega in koristnega pa ne naredijo niti za en ficek. Zadnji dan je zbornica sklenila v največji naglici nekaj drobtin. Sedaj pa grejo poslanci domu, da se malo »odpočijejo«.

#### Italijansko - turška vojska.

Arabci in Turki so svoje taborišče preložili 50 kilometrov dalje od Tripolisa. Pri Aziziji se zbirajo dobro oborožene arabske čete. Dne 12. decembra je 7000 Italijanov po hudem boju prišlo do Elfatimeha. Proti gorovju pa bo prodiranje silno težko, ker imajo Turki dovolj čet na razpolago. Turški sultan se je baje izrazil proti velikemu vezirju, da pri sedanjih razmerah nikakor ne odneha od vojske in da se raje odpove prestolu, kot pa da bi privolil v odstop Tripolitanijske in Cirinejske. Nekateri francoski avijatiki hočejo s svojimi aeroplani biti na pomoč Turčiji proti Italiji. Samo če jim bo Francija to dovolila.

### Razgled po Kranjskem

r Ljubljana ima župana. V ponedeljek, dne 18. decembra je bila po petnajstih mesecih zopet prva seja občinskega sveta bele Ljubljane. Otvoril jo je starostni predsednik gosp. Ivan Bonač. Na dnevnem redu je bila le volitev župana. Izvoljen je bil županom gospod dr. Ivan Tavčar, neustrašeni bojevnik in voditelj narodno-napredne stranke, eden najbolj značajnih mož, kar jih ima slovenska domovina. V njegove roke je sedaj izročena usoda slo-

venske prestolnice. On je gotovo mož na na mestu. Storil bo vse, kar bo v njegovi moči v procvit Ljubljane, v blagor njenege prebivalstva. Toda klerikalne hijene bodo še nadalje skušale na vse mogoče načine oškodovati to napredno trdnjavo. V zadoščenje pa naj nam bo, da tista dva človeka, ki sta najbolj ostudno ruvala proti Ljubljani, namreč Kregar in Štefe, čeprav sta bila izvoljena v občinski svet, se seje nista smela udeležiti, ker sta v preiskavi radi goljufije. Dr. Tavčarju, ki je v avstrijskih političnih krogih znan kot eden najboljših govornikov, kar jih imamo v Avstriji, je ob priliki izvolitve prejel brzojavne čestitke od prvih slovanskih politikov. Čestitali so mu med drugimi tudi bivši ministri: Fiedler, Pacak, Prašek. — V Ljubljani pa se zopet bližamo rednim razmeram. Novi občinski svet pa bo imel polno posla, da vsaj deloma zaceli rane, ki jih je Ljubljani prizadejala klerikalno-nemška nadvlada.

r Dopolnilne volitve v trgovsko in obrtno zbornico. Uradni list razglašja, da so volilni imeniki za dopolnilne volitve v trgovsko in obrtniško zbornico razpoloženi v splošen vpogled v Ljubljani na mestnem magistratu, na deželi pa pri c. kr. davčnih uradih, in sicer od 21. decembra do vstevšega 3. januarja 1912. Iz trgovske in obrtne zbornice izstopijo letos ti - le zbornični svetniki: iz trgovskega odseka: iz 2. kategorije: Urban Horvat, Viktor Rohman in Feliks Urbanc; iz 3. kategorije: Fran Zorec, Fran Šubelj in Pavel Velkavrh; iz obrtnega odseka: iz 1. kategorije: Andrej Gassner; iz 2. kategorije: Vinko Majdič, Ivan Rakovec, Ivan Schrey in Filip Supančič; iz 3. kategorije: Josip Globelnik. Izstopi torej iz zbornice 12 svetnikov. Izmed teh jih je 6 naprednjakov, 5 klerikalcev in 1 Nemeec.

r Kletarski tečaj v Metliki. Kmetijska šola na Grmu priredi v ponedeljek, dne 22. januarja dvodnevni kletarski tečaj. Predavalo se bo o sestavi vina in njenem vplivu na dobroto vina. O umnem kletarjenju, pretakanju, čiščenju in filtriranju vina. O ravnanju z vinsko posodo. O boleznih vina in zdravljenju pokvarjenega vina. Pouk bode teoretičen, kakor tudi v zvezi s praktičnimi vajami v kleti. Kdor se želi tečaja udeležiti, naj se prikladi po dopisnici do 10. januarja pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija). Pristop k praktičnim demonstracijam se bode dovolil le omejenemu številu udeležencev.

r Za Ciril - Metodov obrambni sklad so se nadalje priglasili: 950. Podružnica družbe sv. Cirila in Metoda v Šmarju pri Jelšah v spomin dr. Jos. Vošnjaka (nabrala in poslala 100 K); 951. posojilnica v Ormožu (poslala 200 K); 952. ženska podružnica v Ribnici (plačala 200 K).

r Domače blago upoštevati v prvi vrsti je dolžnost vsake zavedne slovenske



gospodinje, posebno, če to domače blago niti glede kakovosti ne zaostaja za drugimi, ali je pa celo še boljše. O kolinski kavni primesi je znano, da je edino, res domače blago te vrste, znano pa je o nji tudi, da je najboljši kavni pridatek. Zato je dolžnost vsake zavedne slovenske gospodinje, da kupuje samo Kolinsko kavno primes.

Kdor slabo prebavlja, mnogo trpi! Iz znanstvenih spisov kralj. medic. univerzitetne klinike v Napolju izvemo, da se po vsakodnevem zauživanju majhne količine naravne **Franc Jožefove** grenčice, ako se vzame na tešče, ne samo zboljša delovanje želodca, ampak se tudi oslabele čreves v mnogih slučajih zmanjša v toliki meri, da ni potreba vporabljanja druga zdravilna sredstva. 15

### o Dolenjske novice o

d Vače. Lov na naročnike »Domoljub« je bil koncem preteklega leta v naši fari strahovit. Marinarice so na povelje kaplana Majdiča hodile od hiše do hiše ter vsiljevale to smrdljivo kadilo kar na debelo. In res prihaja na našo pošto tega preležanega blaga kar cele kupe, tako da nekateri naročniki dobijo kar po pet, časih pa še več iztisov ene številke. Mnogi so plačali naročnino le vsled tega, da so se odkrižali cigansko nadležnih vsiljivk, zato leži v večih hišah ta trositelj laži in obrekovanja nedotaknjen. Mnogo naročnikov pa je celo takih, ki niti brati ne znajo. Ko je Majdič štel svetle kronce, namenjene »Lažiljub«, si je mel veselja roke in rekel: Lepo število naročnikov in s temi nam je tudi vsepovsodi zmaga zagotovljena. Varal pa je Majdič sam sebe in varale so ga kronce, kajti v letu 1911 je Majdič na Vačah ravno toliko prišel naprej, kakor polž čez plot. Stara resnica je, da se človek s čitanjem dobrih in podučnih knjig in časopisov najbolj izobrazuje, zato svetujemo, da si vsak napredno misleči gospodar naroči »Slovenski Dom«, ki je glasilo slovenskega kmeta. »Slovenski Dom« priobčuje dopise iz vseh krajev naše domovine in prinaša vse novice tudi iz drugih krajev. »Slovenski Dom« je tisti, ki se poteguje tudi za naše narodne pravice in zato je naša dolžnost, da ga razširjamo s tem, da mu pridobimo kar največ naročnikov. — Vsako sled naj izgubi lažnjivi »Domoljub«, z njim pa naj se nadomesti »Slovenski Dom«, ker le na ta način bomo prišli do cilja, ki nas vodi do prave poti. Zatorej, vsak zaveden mož in mladenič bodi naročnik »Slovenskega Doma«.

d Vače. Klerikalna hudobija ne miruje. Na Lenartovo nedeljo sta dva vrla napredna fanta nekaj motila Čuke in marinarice pri popoldanski pobožnosti v gostilni župniškega Franceljna. Kar tožili so, toda nič niso opravili. Molčali bodo pa o napadalcu, ki je na Miklavžev večer napadel Zajčevega. Ko bi bil naš somišljenik,

bi bilo že vse orožništvo na nogah. Pred enim mesecem je v Kandršah Brvarjev Lisjak streljal na posestnika Tiča. Pa je bilo vse dobro. Največ se zoper »Slovenski Dom« hujska v Osoletovi gostilni. V tej gostilni ne poznajo nobene policijske ure. Pijančuje in pleše se pogosto do ranega jutra. Da Majdiča pri Osoletu nikoli ne manjka, tega nam ni treba praviti. Ker nima nikdo drugi toliko žeje. Sebe in svojih koštrunov Majdič nikoli ne vidi. Poznamo se.

d Iz Boštanj. Trgovci v Boštanju prodajajo staro blago najdražje, tako jim očita nekdo v »Domoljubu«. Maše seveda so zelo poceni; časih je stala 2 K pri podružnici, ali sedaj so bolj po ceni, stanejo samo 5 K. Kje ima dotični dopisnik kaj pojma o trgovini, da se v to vtiče, kar ga popolnoma nič ne briga. Boštanski trgovci imamo samo dvorazredno ljudsko šolo, ali ne damo se prodati, ne pri trgovini, ne pri volitvah za noben denar, še celo župniku ne, ako ima prav osem gimnazij in lemenat. Kaj bi se taki ljudje vtikali v trgovske stvari, ki ne zastopijo popolnoma nič pri trgovini; oni znajo le blatiti in obrekovati po »Domoljubu«. Dotičnik strelja v »Domoljubu« kozle in tele; ali za kožo mu ni dosti, le kar je v koži, zato se je spravil tudi nad mesarje. Meso je okusno in kdor to meso je in še vino zraven pije, lahko krič in vpije ter čez druge zabavlja. Pozor kmetje in mesarji, da boste temu gospodu vse dražje prodajali. Plača naj kilogram po 5 K, ker tudi maša se je podražila — stane 5 K. — Občinske volitve so pred durmi. Ljudje, poslušajte tiste, ki znajo pametno gospodariti, ne pa tiste, ki niti ne vedo, kaj se pravi dandanes svoj kruh s svojim delom služiti.

d Zadruga svobodnih rokodelskih in dopuščenih obrtov v Mokronogu naznanja, da se vrši preizkušnja pomagalec dne 6. januarja 1912 dopoldne ob 9. v salonu gostilne gospe Marije Majcen pri »Stari pošti«. Prošnjo za priustitev je vložiti pri načelstvu do 28. decembra 1911.

d Št. Rupert. Zadnji »Domoljub« tolaži svoje backe, da še dobe nagrade od zadnjih premovanj, tolaži pa tudi naprednjake. Vemo pa, če bo kaplan delil nagrade, koliko smemo pričakovati od njega. Dalje očita županu, da ni razglasil, da bo premovanje. Ali je bilo premovanje? Ali se ni slišala kletev iz ust domov gredočih kmetovalcev, ki so stali od 3.—5. ure — zastonj na Mirni in čakali premovanja. — Čemu pa se je potem deželni živinski nadzornik Legvart pripeljal z deželnim avtomobilom v Št. Rupert? Sicer ga pa Štrajhar tudi zastopa. Saj on ni več duhovnik, postal je vse drugo, kakor kaže njegov obrti obraz. Agitator, mlekar, zavijač, obrekovalec itd., ta imena bi mu bolj pristojala. Ni mu zadosti, uničevati ugled poštenih ljudi, ni mu zadosti podlo denunciranje, ni mu zadosti, da je napravil sovraštvo med vaščani in sosedji, celo med bra-

ti. Ne, ni še zadosti tega njegovim podlostim! Spravil se je celo nad mirne ljudi, ki nikomur nič žalega ne store. Spraviti hoče tudi take v sovraštvo. Da, g. Štrajhar, ko bi vi vedeli, kako strašno ste osovraženi med lastnimi pristaši, že davno bi pobrali šila in kopita in svoj podli značaj in šli — na Studenec. Vas se res ne more smatrati za zdravega v glavi, kajti takih podlih sredstev, kakor vi, se ne poslužuje več človek pri zdravi pameti. Sledite nasvetu, ki ste ga dali piščalkarjem. Naš kaplan bi že davno rad izginil od nas, toda fajmošter ga ne pusti! Boji se namreč, da bo moral prevzeti on njegovo stališče. In, ali veste, kdaj izgine Štrajhar iz Št. Ruperta? Kadar bo spravil občino v klerikalni tabor, tako je rekel sam. Zakaj? Da bo padla mlekarna na občino. Ali ni to jasno kot beli dan? Najuglednejši pristaši njegove stranke majejo z glavami nad njegovim početjem. Kje so mlekarne, kje konzumi, ki so jih ustanavljali kaplani? Šli so v franže, kaplani so bili prestavljeni in kmetje — člani so plačevali, da so bili črni. Zato pa se tako peha kaplan in agitira z vsemi sredstvi, da bi dobil občino v svoje roke. Tako je, pa nič drugače! Fajmošter je oznanil, da bo izpraševal pri velikonočnem izpraševanju o upanju in ljubezni. Pa veste, agitiral in zabavljal je! Zato pa je reklo tudi mnogo pametnih ljudi: »Ne gremo več, tako izpraševanje je skoro vsako nedeljo v cerkvi pri pridigi!« Takih sredstev se poslužujejo, a dosegli bodo isto kakor lani — ploh.

d Št. Rupert. Kaplanu Štrajharju v spomin:

Na nebu je dan, nad gorami je dan,  
a zarjo zakriva naš Štrajhar kaplan.  
Oj, pridi na dan, ti kmetič udan,  
da mu bodeš pokazal, da si še zemljan.  
Vsi torej na dan, vstajenja je dan  
in v klerikalizmu bo Štrajhar le sam.  
Kdor pa je zaspan, bo Štrajharju udan;  
No, Štrajhar sam kaže, da kmetu ni  
udan.

d Narodna Čitalnica v Kostanjevici je na svojem zadnjem občnem zboru dne 17. t. m. izvolila za predsednika gosp. Jožeta Kendo, notarskega kandidata. Kakor čujemo, namerava Čitalnica prirediti v letu 1912 več veselje z gledališkimi predstavami, katere tudi kmečko ljudstvo rado obiskuje. Dobro bi bilo, če bi se oživela tudi že tako dolgo pričakovana ljudska knjižnica.

d Napredno-politično in gospodarsko društvo za kostanjeviški okraj vabi na sestanek zaupnikov narodno-napredne stranke, ki bo v nedeljo, 24. t. m. popoldne pri gosp. Stritarju v Sv. Križu pri Kostanjevici. Somišljeniki, pridite v velikem številu!

d Novi občinski odbor v Kostanjevici je oddal zaupnico in zadoščenje prejšnjemu županu s tem, da je v celoti sprejel in odobril proračun za leto 1912, ki mu ga je ta predložil v sklepanje.



d Kmetijska podružnica v Kostanjevici vabi svoje člane na občni zbor, ki se vrši v torek dne 26. t. m. v prostorih nove šole ob 3. popoldne. Na dnevnem redu je 1. poročilo načelnika, 2. volitev novega odbora, 3. pobiranje udnine za leta 1912, 4. gospodarski razgovor in 5. predlogi udov. Pri tej priliki se bodo sprejemala naročila za modro galico, žveplo, umetna gnojila, klajno apno in druge kmetijske potrebščine. Ker se namerava osrednja družba tekom prihodnjega leta v zmisla nastalih novih kmetijskih razmer preosnovati, se bode ta sprememba c. kr. kmetijske družbe kranjske članom tudi na občnem zboru razložila in pojasnila. Če bodo kmetovalci pokazali svoje zanimanje za kmetijski napredek, bode podružnica v novem letu lahko veliko koristnega dosegla za svoje ude in druge kmetovalce. V prvi vrsti pa morajo kmetje sami storiti svojo dolžnost s tem, da v čim največjem številu pristopijo h kmetijski družbi. Zato se bodo na občnem zboru sprejemali tudi novi člani.

d Št. Janž na Dolenjskem. Pretečeni teden je nas Št. Jance doletela velika čast, obiskal nas je sam prevzvišeni škof Tone ter neki Kalan. Prišla sta na neke »duhovne vaje«, katere so trajale kar skupaj štiri dni. Ljudje, posebno oni, ki so kdaj vojaške služili, pa vedo, kaj se to pravi »vaje« in mislili so, da pride vse polno teh ljudskih osrečevalcev skupaj, kot pri vojaških vajah vojakov, ker beseda »vaje« isto pomenja. Prišla sta pa samo omenjena dva gospoda, pa ne na »vaje«, ampak liberalce spreobračat. Prižnica, spovednica, oboje je ta čas služilo le političnemu namenu, božje besede pa skoraj slišati ni bilo. Grozno je Kalan zabavljajl čez napredno časopisje, posebno pa čez »Slovenski Dom«. Tudi gospodov A. Ribnikarja in J. Reisnerja ni mogel pustiti na miru, ter s tem sam po sebi čevlje vrezal, ko je dejal, da v njiju tiči volk v ovčji obleki. Hvalil je Orle in grajal Sokole, češ, da so brezverci, akoravno so se vsi udeležili sv. zakramentov. Škof je pa z vso vnemo govoril v duhu svoje rdeče brošure in kar zamaknjenega je bilo videti, ko je govoril o »tako srečnem« zakonskem stanu. O plesu in pijači — čeravno ne v veliki meri, je dejal — da je to taka priložnost za grešiti, kot se suh les in slama hitro vnameta, oh, oh, kako to gori, gori... V spovednici se je pa posebno odlikoval Kalan ter spovedanca najprvo vprašal, kakšne časopise čita in pri kakšnem društvu da je. Brez vsake izjeme so šli vsi naročniki »Slovenskega Doma« s ta »suho« od spovednice, češ, da je to nedopustljiv greh. Koliko je na tem resnice, uvidi prav lahko vsak čitatelj naprednega časopisja, da je to le strah pred klerikalnim polomom, ki se čim dalje bolj bliža. Zatorej pa ostanemo še vedno naročniki »Slovenskega Doma«, saj je ta list eden najboljših naših prijateljev, kateri nam davkoplačevalcem brez pardona razkrinjuje nikdar site, lumparske pijavke. Če se

spomnimo na Kalanove besede, ko je v teh dneh некоč rekel: »Sedaj lahko hodite v cerkev, ko nimate drugega dela doma, kot da v »luft« gledate.« Nas mora največji srd prijeti do takih ljudi, ki ne poznajo drugega, nego dobro jesti in piti, iz nas se pa norčevati. Kdo pa mesto nas plača davke, ali Kalan, ali kak drugi takšni ljudski osrečevalci? Kdo bo mesto nas sedaj v zimskem času mesto nas izrigoval za 50.000 trt opustošenih vinogradov, ki so potom občine naročene? Koliko lepše bi bilo za oba, da bi doma ostala, ali pa, ko sta že ravno bila tukaj, šla v vinograde malo poskusit, kako se s krampom vsakdanji kruh služi. Št. Janž pa je bil napreden in ostane, če pride še kdaj k nam kak Bonaventura in Kalan, ali pa nikoli več. Zatorej naj jima na vse vekov veke pošesih doni občeznana pesmica: »Mi pa ostanemo, kakor smo b'li, enega srca, enih misli...«

d Klerikalno volilno zločinstvo. Kakor smo že poročali, so bile dne 4. decembra občinske volitve v Prečni. Ker je čutil župan Vintar, fast šentpeterskega Jozlha Bojanca, da se mu županski stolec majo in da je zmagala stranka neodvisnih kmetov, ni hotel začeti s skrutinijem takoj, ker je upal na ta način podaljšati življenje svojemu županovanju. Cel volilni akt so zavezali, zavili in zapečatili ter ga spravili v neko sobo stare šole. Za skrutinij so določili dan 14. decembra. V noči pred 14. decembrom pa se je nekdo vtihotapil v staro šolo, raztrgal zavoj volilnega akta ter glasovnice in zapisnike potrgal, uničil in odnesel, tako, da se drugi dan skrutinij ni mogel vršiti. Brez dvoma je naredil to kak klerikalec, hoteč doseči s tem nove volitve, pri katerih bi prišli voliti tudi tisti klerikalni volilci, ki dne 4. decembra iz sovraštva do župana Vintarja niso prišli. Vintarja namreč nihče ne mara, tudi klerikalci ne. Odgovoren za zločin je župan Vintar, ker volilnega akta ni dovolj varno shranil. Zločinec je seveda Vintarju ustregel, ker upa Vintar z novimi volitvami doseči boljše uspehe. Toda nove volitve se ne smejo vršiti. Obnoviti je treba le ves volilni akt, napraviti le nekak duplikat. Zato bi smeli voliti zdaj samo tisti, ki so volili že dne 4. decembra, tisti, ki so takrat izostali, zdaj nikakor ne smejo voliti. Kdo zadnjič ni volil, to naj doženejo orožniki, pa magari če izprašujejo od hiše do hiše. Vsak, kdor je volil dne 4. decembra, bi zdaj ne smel voliti drugače, kakor 4. decembra, kar se bo dalo pa seveda težje kontrolirati. Na noben način pa zdaj ne smejo voliti tisti, ki dne 4. decembra niso volili. Če so volilni imeniki tudi uničeni, se glasom § 17 c ne sme zdaj vzeti v imenik nihče, ki ni bil že prej v njem. Pa našem mnenju se torej ne sme razpisati čisto novih volitev, temveč naj se po analogiji, kakor se obnavljajo akti drugih uradov, če se izgubijo, le ves volilni akt obnovi, oziroma dožene, kako je izpadla prva volitev.

Oblasti naj pa župana Vintarja strogo vprašajo, če ne ve morda on kaj natančnejšega o storjenem zločinu.

d Vrh. Od raznih krajev so poročila v »Slovenskem Domu«, le iz vrhovske občine ne. Zato pa, g. urednik, sprejmite tudi od nas nekaj. Mi imamo prav veselega kaplančka, ki prireja cele plesse. Miha Kie pa jim igra na pijano, ki mu je bilo že zarubljeno, pa ga mu je žena zopet rešila. Ženske imajo tega kaplančka silno rade. Vedno letajo k njemu na dom, vedno se jih polno gnete okrog spovednice. Ta kaplanček je tako sloveč postal, da prihajajo ženske k njemu tudi iz bolj oddaljenih krajev. Kadar bo zopet kak bal pri kaplančku, vam bom že sporočil.

d Jesenice na Dolenjskem. Poročil se je naš somišljenik gosp. Jos. Tomše ml., fotograf iz Jesenic z gđe. Taro Tinta iz Gorenjega polja na Goriškem. — Novoporočencema najiskrenejša čestitke! — G. Tomše ml. pa naj še dalje deluje za narodno in napredno probujo Vel. Doline. — Župnik Janez Gnjezda v Vel. Dolini je bil dne 29. novembra obsojen pred sodiščem v Kostanjevici na 500 K denarne kazni, ker je obrekoval grajščinskega oskrbnika. Prejel je plačilo za svoj greh. Duhovniki si dandanes res že vse dovolijo v svojem napuhu in vsemogočnosti. Pa tudi zanje so zakoni in postave in jih bomo vedno bolj klicali na pomoč proti njihovim grehom.

### o Gorenjske novice o

g Iz Medvod nam pišejo: Naše občinske volitve so bile za nas poučne in — zabavne. Prepričali smo se navzlic nasprotni zmagi, da smo mi samostojni volilci v večini in da nam treba le združenja, organizacije in izgine klerikalna stranka z vsemi pomarančami vred. Ljudstvu se odpirajo oči in še tisti, ki imajo ajdovico v glavi, spoznavajo, da je »božjim namestnikom« prva skrb za kraljestvo tega sveta in da se predvsem povprašujejo, kaj bomo jedli, kaj bomo pili, s čim se bomo oblačili, prav tako, kakor neverniki. Vsem vam, cenjeni soobčani, ki ne marate biti pod ožlindranim varuhom, svetujem iskreno, združite, organizirajte se kot zavedni, samostojni možje in otresli se bodele pijavk in samojedov in živeli kot svobodni ljudje na svoji zemlji, trdno prepričani, da bo imel potem hudi mnogo manjšo žetev. — Ob volitvah nam je poskrbel naš Pomarančar v obilni meri za zabavo. Tega svetnika je spremljal na njegovem agitacijsko-apostolskem potovanju z Jurjevim konjem časih tudi smleški kaplan Frone in ko je fajmošter strahoval neubogljive volilce, češ, ne dobe nobenih podpor, ako z njim ne volijo, je kaplan Frone dajal svojo sopomoč z žugajočo svojo roko. Ta kaplan Frone Šmid je velik domišljavec in vzorčan »ljudske stranke«. On zahteva, naj se ga kliče »gospoda« (kdaj je Kristus to zahte-



val?!), samostojni kmetje mu pa niso gospodje, tiče jih, kakor da bi bil z njimi krave pasel. To se nam je zdelo vredno objaviti, ker je obljubil 3 K, ako ga damo v naše časopise. Sedaj pa pozivljamo, da te 3 K plača gasilnemu društvu v Sori. -- Nadaljujmo z Brencetom. Ta je bil na volilni dan tako prismojen, da je izgubil klubuk. Našli so ga pa volilci v gostilni, ga primerjali, češ, sedaj smo pa mi svetuiki, končno so ga obsodili za -- urilnik... Posestnik Matjaž je preveč pameten, da bi se pokoril prismojenemu fajmoštru. Zato pa mu je predsednik posojilnice tudi ukazal, naj vrne posojilo 2700 K. Pa to strahovanje ni bilo zaželjenega uspeha, ker Matjaž je vrnil z eno roko tisto posojilo, fajmošter pa mu je moral izplačati delež in naprej plačane obresti v znesku 47 K. Ljudje pa bodo spoznali, kako nevarno je stopiti v zavisnost od fajmoštra, ali od njegove posojilnice. V gostilni pri Jurci smo se volilni dan tako smejali, da smo skoro popokali. Med nas je prišel, no, saj veste, on, sam gospod svetnik in fajmošter. Posestnik Matjaž ga je pozdravil prijazno: »Pojdite pit!« -- »Je že dobro, je že, je že, je že dobro!« se zahvaljuje Brencce. -- »Prosim,« vabi Matjaž prijazno, »prosim, pojdite pit' od mene, da mi bodeš od blizu in natanko povedali, prav v kateri klopi ste jih našli tiste, no tiste, saj veste, tiste... pomaranče!«... -- Fajmošter Brencce je -- izginil... Dragi soobčani! Širite naš koristen list »Slovenski Dom«! Naj najde v novem letu vstop v vsako pošteno in zavedno hišo!

**g Iz škofjeloške okolice.** Predzadnjo nedeljo so pridigovali loški kapucini o slabem časopisju. Privoščili so si vse napredne liste. Hujskali so zoper nje z vsem, še celo s hudičem. Kakor čujemo, so dobili od Šinkovca povelje, da morajo udrihati čez napredne liste. Ampak tiči so pa ti loški kapucini. Pred tedni so ravno pobirali okoli kmetov za »prašička«. Ko so enkrat vse oblezli in obrali, pa so za »lon« udarili po naprednih listih. Svetujemo jim, če mislijo tako delati, naj gredo drugič k Šinkovcu, naj jim pa on da toliko, da bodo imeli dovolj za »prašička«, potem naj pa le zabavljajo. Dokler pa bodo hodili tudi k naročnikom naprednih listov, naj bodo pa lepo tiho. Sploh pa bi naprednjaki storili najbolje, da bi nobenemu kapucinu ničesar več ne dali, naj gredo fehtat le h klerikalcem. Najboljši odgovor vsakega naprednjaka na to pa je, da se naroči na »Slovenski Dom«.

#### Okoliški kmet.

**g Stara Loka.** Kdo bi si mislil, da bodo naši dopisi zadeli klerikalce tako v živo. V zadnjem »Gorenjeu« otepajo kakor kak hribovski pastir okoli sebe. Vse vedo, samo onega, kar smo mi pisali, nam ne upajo oporekati. Zaletujejo se posebno v Klančarja. Ne bomo ga branili pred ostudnimi napadi, rečemo za danes le toliko, da bi jih Klančar še dokaj vedel povedati na

vaš račun, kar lahko vzamete na znanje. -- Tudi miru si želi oni dopisnik v naši občini. Kdo drugi pa je naredil pri nas razdor, kot ravno vi, hinavci! Več morda povemo prihodnjič!

**g Škofja Loka.** Nogo si je zlomil tukajšnji fužinar Blaž Jesenko preteklo nedeljo, in sicer na hišnem pragu. Ostati bo moral dolgo časa v postelji.

**g Iz Poljan nad Škofjo Loko.** Dolgo se niso, nazadnje so se pa le znesli nad liberalci. Poraz za porazom; najprej občinske volitve, potem ti šmentani pregrešni in zapeljivi brezverski listi, pred vsem »Slovenski Dom«. Ves žolč je zlił gospod kaplan na Martinovo nedeljo in poslednjo, a vse nič ne pomaga. Ne manj, še več prihaja od tedaj v naš kraj »Slovenskega Doma« in »Jutra«. Nazadnje še nad vse krasno uspeli Ribnikarjev shod, na katerem je odprl še marsikomu oči o klerikalnem gospodarstvu. Celotni prisotni klerikalci so v večini odobraval njegov govor, četudi še ne vsega. Tudi to dobro znamenje za nas. Prej neznan, brez vsake moči, kar naenkrat pa ta sprememba, da je vse liberalno. Nekaj mesecev je šele, ko se je postavljaj Cvajar s svojo močjo, katere nobeden ne zlomi. Zdaj pa to! Hudo je, pa se je treba privaditi kot vsemu. Predno je pa vsega konec, se je treba znositi še enkrat nad temi neposlušnimi liberalci. To jezo in ta srd so odložili v »Slovenec« in »Domoljub«. Pri adventni spovedi zdaj, je izpraševal tudi neki spovednik, če bero »umazane liste«. Pri tem je gotovo imel v mislih klerikalne liste. Bolj umazanih, lažnjivih in smrdljivih listov kot so klerikalni, kak »Domoljub« in »Slovenec« ter še drugi, jih gotovo ni. Večjih laži, opravljanj in zlečnosti ne prinaša noben drugi list, kot ravno klerikalni. O tem imajo že pritisnjen sodni pečat. Ni treba poudarjati, koliko je tudi zlaganega. Zlagano je, da je Ribnikar na shodu rekel: »Imam toliko v peti, kot Lampe v glavi.« Tega ni nikdar rekel. Poudarjal je, da se na živinorejo toliko razume kot njegov čevljar. To je rekel z ozirom, ker ima Lampe živinorejske stvari v rokah pri deželnem odboru. Iz tega bralci tudi lahko vidijo, da je tu v mislih ljubljanski Lampe in ne naš Lampe. Dalje pišejo o liberalnih lučih. No, tu pač ni dosti izbirati. Tudi vaši niso obdarjeni s posebno svetlobo; niso nobene baklje, prej komaj še brleče leščerbe. Le malo jih je, ki jih oddaja malo večji »šajn«. Pa med temi ni naš gospod kaplan, veliko pred njim sta Cvajar in Tomine. Drže se naši klerikalci zelo za modre, pa vendar vse modrosti še niso vzeli v zakup. Prejšnji občin. sluga je res mislil, da so naši možje tako kratkovidni, da mu bodo še nazaj priznali povišanje plače za prejšnje županstvo, kar jih prav nič ne briga in nimajo nobene obvezne dolžnosti. No, pa tu so bili sedanji odborniki prave luči in le on prav slaba »lučica«. V občinsko gospodarstvo se ne bomo spuščali. Napravilo se je mar-

sikaj dobrega, pa tudi marsikaj, kar bi se bilo lahko še opustilo, da se plača prvo. Zanašati se na deželno podporo, je zelo podobno loteriji. Vpije se po gostilnah, in celo gosp. kaplan: »Za vero se gre!« Mi te stranke nobenemu ne jemljemo vere, nobenemu ne branimo, vršiti verskih dolžnosti, kakor tudi »Slovenski Dom« ne. Mislimo pa, da v tem oziru kaplan sam veliko več škoduje verski stvari, ko že ljudi noče več obhajati v cerkvi, da se potem pridušajo: »Nikdar več!« Ta naš kaplan ne bo odlikovan za agitacijo s posebno faro, kvečjemu bo dobil kakšen Polšnik. Čez tri leta! Mogoče, vsaj tolažba je, če nič drugega. Čez tri leta bo res veliko bolje, a za našo stvar. Med tem časom bo že več mladih doraslo, ki pa ne kažejo preveč nagnjenja za klerikalizem. Vedno več je takih, ki mislijo s svojo glavo in ločijo pravo od nepravega, da cerkev je eno, kar ni ma s posvetnimi stvarmi nobenega opravka. In to so luči, ki dobro svetijo, niso nobene vaše sence. Take luči, je verjetno, vam niso po mislih. Se ne da pomagati.

**g Selca.** Občinske volitve so izpadle pri nas za klerikalce ugodno. Kaj drugega tudi ni bilo pričakovati, ker so bili imeniki tako prirojeni, da je bilo skoro polovico naprednjakov izpuščenih, klerikalcev pa mnogo vpisanih, ki bi ne smeli biti. Izkaznice so raznašali odborniki, mežnarji in kaplani, ki so vsiljevali pri tem listke s klerikalnimi kandidati. Ponekod so pa kar izpolnjene glasovnice raznašali. Pooblastila so večinoma tudi kar v Selcih fabricirali, deloma v »Domu«, deloma pri novopečenem klerikalcu Tavčarju. Napredna stranka se ni za te volitve nič potrudila, kar je graje vredno. Če upoštevamo vse to, se moramo pravzaprav še čuditi, da smo v III. razredu dobili čez 150 glasov. Klerikalci seveda v »Slovenec« zmagovalno rjovejo, seveda tudi lažejo, da so dobili naprednjaki v podobčini Selca le devet glasov. Resnica pa je, da sta v tej podobčini obe stranki volili Fr. Šmida, in če je bilo devet glasov drugačnih, so bili razcepljeni. Tudi v podobčini Čušnjica so oddali naprednjaki ali prazne glasovnice, ali pa s klerikalci vred volili Fr. Preveca, ki je med vsemi našimi klerikalci še najbolj pošten in spoštovanja vreden. -- Jeza in stud mora obiti človeka, če se spominja teh volitev. Čuditi se mora, da so se stari, skušeni možje, pustili pregovoriti in vleči na volišče od neizkušenih fantičev, kakor sta naša kaplana, organist in drugi taki petelinčki. Saj bi ne rekli, če bi se pustili pregovoriti župniku Rožniku, ki je vsaj precej časa že tukaj in se vsaj na krave nekoliko razume, pa tudi gozde zna posekati. Naša stranka je volila samo kmete in obrtnike. In zoper te može, ki jih ljudje poznajo kot poštenjake, so šli v boj, ker sta dva kaplančka, ki se še ogrela nista v Selcih, to zapovedala, ker jih je k temu silil organist, ki ga je šele pred kratkim prinesla sapa od nekje s Štajerskega. Kje je tu



kmečki ponos in zavednost? Zoper svojega soseda greš, kar ti je tuj človek natvezel; da je ničvrednež, dasiravno veš, da to ni res!

**g Železniki.** Volitve se bližajo, in ker se naprednjaki gibljejo, je klerikalcev strah in groza. Župnik predvsem napada na leci in v časopisju gostilničarje, kot da bi le-ti ne imeli pravice se zanimati za občinske zadeve; saj so ravno gostilničarji najbolj preobloženi z davki, torej se smejo pač vmešavati tudi v občinske zadeve, ki se njih gotovo bolj tičejo kot pa župnika, ki plača pičlo malenkost davka kljub svojim mastnim dohodkom. Župnik hoče biti na ta način tudi gospodar čez naše premoženje. — Župan Renove noče ničesar vedeti o občinskem dolgu in povrhu še ljudi farba, da je celo nekaj prigospodaril. Seveda mu tega ne bo nihče verjel, kdor ga pozna kot nekdanjega predsednika bivšega konsumnega društva. — Železniška posojilnica je na tako trdnih nogah, da se z njo ne more primerjati niti ena klerikalna na celim Slovenskem. Ljudstvo ima do nje neomejeno zaupanje, ker pozna moke-kremene poštenjake, ki so voditelji naše posojilnice. Da je to nadvse resnično dejstvo, nam pričajo razni klerikalci, ki pobirajo denar iz klerikalnih posojilnic in ga rajše nalagajo pri nas, ker so si v svesti, da je v železniški posojilnici najbolj na varnem. Čočovo posojilnico pa vzdržujejo pri življenju le še z najmočnejšimi zdravili. Pa bo kmalu zapel mrtvaški zvon, ker »Hrastnik« s svojimi porobki je ne more več dolgo držati pri življenju. Klerikalci pač nimajo sreče s svojimi podjetji. Kar začnejo, povsod falirajo. Železniška »konzula« je »erknila«, kakor poje domača narodna pesem o tej nesrečni Krekovi ustanovitvi. Glavni pogrebec je bil njen načelnik. Sploh, kar klerikalci podvzamejo, gre vse nakant, ker imajo same nesposobne ljudi in koristolovce, ki mislijo le na svoj žep in dobiček. Hrastnik so obrili, čez nekaj časa pa bodo obriti tisti prezaupljivi ljudje, ki dajejo takim »gospodarjem« denar na razpolago. — »Domoljubov« dopisnik iz našega kraja more biti le župnik, ker drugače klerikalci med seboj nimajo človeka, ki bi znal prijeti za pero. Zato pa med njimi kar nrgoli opravljalcev in obrekovalcev s hudimi jeziki. Posebno rada pobira okrog novice neka Žumrovka in jih nosi seveda zelo spremenjene na nos radovednemu župniku, ki si preganja na ta način dolgčas, da pogosto sprejema vizite raznih babnic. Koliko pa bo Micki koristilo njeno posredovanje pri župniku, da napada v »Domoljubu« njenega soseda, bo pokazala bodočnost. Kolo časa se vrti in Žumrovka bo morala tudi še v trdi oreh ugrizniti, sicer pa kaj rada grize naokrog. — Vsak Železnikar si sedaj ob času volitev lahko zasluži gorki kotic v nebesih, če bo volil za občinske, oziroma župnikove kimavce sledeče prvoboritelje klerikalne stranke v našem trgu:

Blažka, strokovnjaka v polenu, Čečka, prvega pismouka selške doline in starega znanca finančne oblasti, Renove, pogrebca »konzule«, Štrajnarja, najboljšega pevcu, trgovca-kontrobarja s patanoštri in vzor »ljubečega sina« svojega prezgodaj umrlega očeta,

Šimencovega Janeza, junaka iz Podrošta in strokovnjaka bosonožca na biciklju.

Ti naj bodo smetana bodočega našega občinskega odbora. To so možje, ki bodo najbrže enkrat še svetniki. Tako nekako si moramo tolmačiti zadnjo jutranjo nedeljsko pridigo. Župnik jih hvali na vse pretege. Govoril je v tem zmislu, da kdor ne voli klerikalcev, bo pogubil svojo dušo. Ne vemo, kaj bi rekli o župnikovem duševnem stanju. Hujskal je tudi delavce proti delodajalcem, češ, če bodo poslušali le te pri volitvah, bodo zapadli pogubljenju. To je višek najbolj nesramne demagogije. Dostojen človek kaj takega ne more storiti. Župniku pa svetujemo, da naj bolj pаметen bo in da naj malo kroti svojo bohinjsko naravo.

**g Gorenja vas.** (Klerikalna nasilja pri volitvah.) Ta teden se vrše občinske volitve na Trati v Poljanski dolini. Ondotni župnik, iz Sore že znani Breje, dela z vso paro in vsemi mogočimi sredstvi, da reši vsaj to občino klerikalnega poloma v dolini. Brez vsakega volilčevega dovoljenja popisuje glasovnice. V cerkvi nekaj časa sem ni drugega govorenja kot volitve. Ta Braje ne zasluži za svoje delo kot agitator samo boljše fare, ampak najmanj kak kanonikat. Njegov pajdaš je župnik Rajčević v Lučnah. Ta si je izvolil bolj komodno stališče. On ne hodi od hiše do hiše, ampak je kar v cerkvi oznanil, da naj vsak prinese glasovnico k njemu, da jo izpolni; kdor je pa nima, jo pa pri njem dobi. To so svobodne volitve. Ni nobeno čudo, če bi s takim terorizmom ne zmagali. Čuditi se le moramo, da se kljub vsem grožnjam dobe še vedno ljudje, ki tudi župniku pokažejo vrata. Vsekakor tudi dobro znamenje za prihodnost.

**g Iz Krašnje.** Ker se »Domoljub« laže, da so v Krašnji zmagali pri volitvah Štrukelj, Grmek in še nekaj drugih oseb, ki jih sramoti v svoji hudobnosti, moramo danes poudarjati, da je naša stranka zmagala n. pr. v III. razredu s 134 glasovi, vi ste pa imeli komaj 73 glasov. Če znate kaj računati, lahko izračunate, da smo zmagali z 61 glasovi večine. To je lepa večina! Zato se nikar ne lažite, da je le nekaj oseb zmagalo, ampak mi lahko rečemo resnico, da so naši vrli volilci in volilke zmagali. Pravite, da smo letali mi kakor divji psi okrog. Res je, šli smo okrog, ampak, tako letali pač nismo, kakor Marn, Mihec in blagoviški župnik. Tudi še en drug mož si je precej »iznucal« podplate, pa vse nič ni pomagalo. Zmagali smo mi in vsa vaša moč je pri tleh. Kaj ste vi vse obljubljali volilcem. Imamo priče, ko ste obljubovali,

da boste s pomočjo dež. podpore zidali svinjake, hleve, vodovode, pota itd. Ali Marn še ve, kaj je obljuboval? Tudi s tem ste plašili volilke, če mi zmagamo, da ne bomo imeli tri leta duhovnika. Ljudje so se vam smejali, ker vidijo, da že sedaj, ko imamo svojega župnika, blagoviški »gospod« vedno nos vtiče v našo župnijo. Časih je blagoviška župnija spadala pod Krašnjo, a sedaj vidimo, da hoče blagoviški župnik imeti komando nad Krašnjo. Večkrat pridiguje od Krašnjanov, za krašnje-ske volitve je pete in jezik brusil, v »Domoljub« piše pod imenom »Iz Krašnje« in nazadnje je še sestavil in spisal rekurz proti občinskim volitvam. Krašnjani bomo morali paziti, da navsezadnje ta dobri mož še po bero ne pride v Krašnjo. Ampak koliko več veljave bi si Hartman obdržal, ko bi pod imenom »Iz Krašnje«, ne zmerjal in lagal po »Domoljubu«! On hoče nam očitati surovost in podivjanost, ko je na znanem Krekovem shodu v Krašnji prvi začel rogoviliti in vpiti: »Alo, Blagovica, skup!« Ali je to primerno za mašnika? In vi govorite še o sleparijah pri krašnje-skih volitvah, vi ljudje, ki ste pri dvojnih drugih občinskih volitvah uganjali to, kar sedaj nam očitata. Ni še danes izrečena zadnja beseda o tistih sleparijah, prihodnjič vam bomo že izprašali vašo kosmato vest. Mi lahko trdimo, da so se v Krašnji tako pošteno vršile volitve, da vse vaše pritožbe obstoje na samih lažeh, zato boste videli, da boste še drugič s pritožbami pogoreli. Mi smo zadnjič rekli, čeprav smo mi zmagovalci, vendar ne bomo vas premaganih sramotili. Seveda, vi se sedaj zvijate, kakor kača, če ji kdo stopi na rep. S svojim strupenim želom hočete nekatere naše ljudi pičiti. Očitata nam, da smo po zmagi pili likof pri Pavletu. Kje ste ga pa vi pili, to povejte, in na kaj ste likof pili? Na svoje pogorišče?! Nekega našega somišljenika ste hoteli osramotiti s priimkom in drugega zaradi zob. Da je blagoviški župnik tako nehvaležen človek, to sedaj vidimo. Ali se gosp. Hartman nič ne spomni, kako je s svojega jeklenega živinčeta po tleh odletel tam poleti enkrat? Tistega človeka, ki ga je takrat prav po samaritansko očedil in mu kolo uravnal ter mu pomagal, da je mogel dalje, sedaj sramoti po »Domoljubu«. To ni lepo in tudi ne krščansko, gospod Hartman! Pritožba proti volitvam pa je že tako neumno sestavljena, kakor bi jo bil sestavil sam Kvas, ki je gluh in slep. V pritožbi javkate, da so vam naši agitatorji vzeli nekaj glasov. To je kaj žalostna tolažba, ker zato se še nikjer niso pritoževali, ker je agitacija dovoljena. Seveda vi pa drugega niste vedeli, ste se pa proti temu pritožili. Mi smo s prepričevalno besedo dobili glasove pri volilcih, vi pa ste — že veste kako — lovili glasove. Vi ste celo tako agitirali, da bi bili zaprti, če bi vas naznanili sodniji. A mi vemo, da se pri volitvah marsikaj prenačelnega naredi. Mi vam lahko pove-



mo slučaje, ko ste brez vednosti volilca prečrtali naše kandidate in zapisali svoje. Imamo v rokah tiste glasovnice; ali lahko spite zato brez skrbi, mi vas ne bomo spravljali za vaše lahkomišelnosti v nesrečo. Vi seveda bi nas takoj naznanili, če bi kaj nepostavnega naredili. Tako vam črno na belem pokažemo, kje je poštenost, pri nas ali pri vas. Vi ste takoj, ko ste propadli pri volitvah, tistim, ki so volili z nami, prepovedali n. pr. brv čez vodo, stezo čez travnik, posojeni denar nazaj in še druge stvari. Od naše strani niste slišali kaj takega. Ali pa veste, da ste lahko kaznovani za to? Vprašajte blagoviškega župnika, če zna kaj več, kakor je pokazal s pritožbo, ali ni to zoper zakon o volilni svobodi? — Svetujemo na vse zadnje, nehaite nas sramotiti in napadati po »Domoljubu«, drugače bomo mi nastavili ta veliki kanon in bomo tako streljali, da bo grmelo po cellem Črnem grabnu.

**g Iz Blagovice.** Pri nas so se vršile občinske volitve prav mirno, kakor piše »Domoljub«. Mi pa še dostavljamo, da so se vršile prav po domače. Gospod so postavili kandidate, volilci pa so jih s povešenimi glavami sprejeli za dobre. Pa se moti naš župnik, ako misli, da smo vsi zadovoljni s tem, da on pelje komando z Mlakarjem vred pri volitvah. Drugič se hočemo tudi v Blagovici poskusiti, ali smo res tako z vsem zadovoljni, kakor piše »Domoljub«. Naš župnik se je začel preveč mešati v vsako stvar. Mislili smo vedno, da je to miren duhovnik, ki živi samo za svojo faro. Sedaj pa je začel že tako kazati svojo slabo stran, da je izgubil mnogo zaupanja pri nas. Nam se to ne zdi prav, da mu zadnje čase same volitve, pooblastila, shodi in druge take posvetne stvari hodijo po glavi. Zakaj se je vtikal v občinske volitve v Lukovici, Krašnji in Drtiji. Po vseh občinah je delal zgago in podžigal sovraštvo. To ni lepo za katoliškega duhovnika in blagoviški župljani nismo zadovoljni, da se nam v sosednjih občinah pametni ljudje smejejo, da imamo takega župnika, ki svoje duhovne dolžnosti zanemarja in hodi drugam agitirat. Zadnji je v Krašnji pisal pritožbo proti volitvam, doma v Blagovici so pa z mrličem čakali nanj. Šele pod noč jo je prikuril domov. To nam ni všeč. Mi ga plačujemo za duhovna dela, ne pa za občinske volitve drugod.

**g Drtija pri Moravčah.** Moravški kaplan Demšar je postal po volitvah v občini Drtiji zelo nervozen. Huduje se, da ga grizejo uši. V šoli se je namreč jezil nad otroci, da imajo uši ter da se je od njih te golazni nalezl. Ker ga je skrbelo, je hotel ukrotiti svoje jezo s palico nad nedolžnimi otroci. Kot oče svojih otrok, ki obiskujejo šolo in v imenu drugih staršev izrečem javno svoje mnenje, da se je gosp. kaplan Demšar nalezl uši na svojem agitacijskem potu za občinske volitve. Ker je bil kapla truden v nogah in glavi, se je ustavljal v hišah, ki so na glasu, da živi v njih mnogo

mrčesa. Kaplan se je počil in pri počitku se je nalezl uši. Šolski otroci se pač bojijo, da bi od kateheta ne dobili uši, ker ga vedno bolj skrbi. — **Frane Ravnihar**, v imenu drugih.

**g Iz Rateč na Gorenjskem.** Zadnji »Gorenjec« gobežda o naših občinskih volitvah ter čveka nekaj o rateški S. L. S (o jej!) in o enem liberalcu (aha!). Povedali smo že enkrat, da pri nas ni in ne sme biti političnih strank, ker je občina predstava proti Nemcem. Sicer pa tudi nimamo toliko časa, kakor »Gorenjec« dopisun, da bi se igrali klerikalce in liberalce, kakor se igrajo otroci mačka - miš. Dotičniku pa blagohotno priporočamo, naj se ravna po starem pregovoru, ki pravi: Kar te ne peče — ne pijaj! Pusti naj politiko in dopisovanje, ker oboje razume toliko, ko zajec na boben. Če pa že hoče imeti liberalce in klerikalce, je nam pa tudi prav. Ne kliči vraga, da sam ne pride. Svetujemo več pameti pa manj govorjenja.

### o Notranjske novice o

**n Iz Gor. Logateca.** Poročil se je pretečeni teden gosp. Dominik Dereani, c. kr. davčni asistent z gđc. Leo Ditrichovo iz Postojne. Bilo srečno!

**n Iz Dol. Logateca.** »Javna ljudska knjižnica in čitalnica« se je zopet obogatila za lepo število novih knjig. V dolgih zimskih večerih ne najdemo boljšega razvedrila kakor zabavno ali podučno knjigo. Prijatelji lepega čtiva bodo zato gotovo z veseljem segli po novih knjigah, ki so to pot posebno mične vsebine. Opozarjamo znova na javni ljudski shod, ki ga priredi Napredno-politično in gospodarsko društvo za logaški okraj. Shod se vrši kakor že omenjeno, na sv. Štefana dan in sicer ob pol 4. popoldne v salonu g. Antona Kunca. Na shodu govori gosp. državni poslanec dr. Vladimir Ravnihar in gosp. deželni poslanec Adolf Ribnikar. Somišljeniki, pridite polnoštevilno!

**n Za Sokolski dom v Postojni** so darovali: Nabiralnik Zlata Praga 21 K 77 vin., br. Teodor Dekleva, v spomin dr. Starca, 50 K, in nabiralnik Zlate Prage 25 K 38 v. Srčna hvala vsem, zlasti pa naj si vzamejo za vzgled napredni lokali Zlato Prago, ki je dosedaj nabrala že precejšno svoto za naš prepotrebni Sokolski dom. Živeli cenjeni darovalci in nabiralci! Na zdar!

**n Iz Postojne.** Občinske volitve v Postojni so končane s sijajno zmago narodno-napredne stranke. Vsa nasilstva in neumorna agitacija od strani naših sovragov so bila brezuspešna, dokaz, kako malo ima zaupanja ljudstvo do sladkih besed klerikalcev, ki bi radi zopet vpregli naše ubogo ljudstvo v jarem naš narod uničujočega klerikalizma. Vsa čast zavednim in neustrašenim volilcem, ki so pokazali z močnim nastopom na dan volitev, da se ne dajo preslepiti od mlečozobih besed kaplanovih, ampak, da jim je napredek

naše občine v prvi vrsti pred očmi, ne pa klerikalno hujskanje in terorizem. Le tako neustrašeno naprej, kadar vas bode zopet klicala volilna dolžnost na volišče in zmagam je vselej gotova. Postojnski Port-Arthur je pokazal, da je napremagljiv. Čast in slava volilcem! Izid je v vseh treh razredih sijajen za napredno stranko in sicer so izvoljeni: **I. razred.** (Oddanih 226 glasov). Adolf Jurec z 218 glasovi; Teodor Dekleva 156, Ivan Štefin 155, Kogej Jakob 152, Emil pl. Garzarolli 148, Josip Lavrenčič 148, Fran Paternost 147 in Fr. Arko 145 glasov. Namestniki: Josip Kraigher 153, Andrej Fajdiga 153, Matija Klemenc 146 glasov. Klerikalna lista je dobila v I. razredu 65 do 73 glasov; socijalno-demokratska lista pa 5 do 7 glasov. — **V drugem razredu** je bil oddan 401 glas. Izvoljeni so: Frane Bizjak 274, Frane Petrovič 262, Karel Vičič 269, Ivan Fajdiga 269, Ferdinand Gašpari 269, Josip Kobal 264, Ludovik Ditrich 261, A. Juvančič 260 glasov. Namestniki: Ivan Furlan 272, Ivan Slejko 265, Jernej Kogej 264 glasov. Klerikalna lista je dobila 90 do 129 glasov; demokratska pa od 6 do 13 glasov. — **V III. razredu** je bilo oddanih 805 glasov. Izvoljeni so: Fran Krainer 755 in Matija Gerželj 702 glasova (tudi s klerikalnimi glasovi); samo z naprednimi pa: Maks Šeber 543, Fr. Simčič 532, Ivan Zwölf 527, Fran Kutin 526, Fran Mrhar 525 in Ivan Sever 507 glasov. Namestniki: Peter Batič 534, Anton Kolar 530, Andrej Geržina 527 glasov. Klerikalna lista je dobila od 192 do 229, socijalistična pa od 25 do 37 glasov. V katastralnih občinah so razun v Stari vasi izvoljeni sami naprednjaki. V občinskem odboru je tedaj 30 naprednjakov in en klerikalec. Najbolj so se blamirali sociji, ki so zahtevali za kompromis celi III. razred, a so tako nesramno pogoreli, obenem pa se tudi prepričali, da v Postojni ni tal tudi za socijaliste ne. Uradništvo se po večini ni udeležilo volitev iz malenkostnih ozirov, kar je obžalovati. Volitve so tedaj v vsakem oziru izpadle častno za notranjsko stolico.

**n Nemška predrznost.** Neka ženska pobira za neki nemški šolski zavod na Dunaju miloščino po Notranjskem. V Postojni so jo po večini odslovili pametni ljudje, le nekateri kratkovidneži so darovali male znake tej nadutni ženski. Zakaj imamo Ciril-Metodovo družbo? Ali naj podpiramo naše največje sovražnike z našimi žulji? Priporočamo zavednim Notranjcem, da to babišče kratkomalo odslovijo ter te grošeraje darujejo za našo prepotrebno šolsko družbo sv. Cirila in Metoda. Nikakor si ne pletimo sami biča, ki nas bode tepel od roke sovražnika. Notranjci, pozor tedaj!

**n Poslanec Miro Perhavec zopet preti s tožbami.** Odkar so klerikalci pri prvih občinskih volitvah v Vipavi tako nepričakovano propadli, grizejo in popadajo okrog sebe, kakor gotove živali; pa tudi njihova čast je postala od tega časa zelo



občutna. — V vsaki kritiki njihovega slabega gospodarstva že izvolajo žaljenje časti. — Tako se je čutil poslanec Mirko žaljenega, ker sta mu naša dva agitatorja predbacivala, da se ne sme uporabljati njegovega denarja za odkup javnih plesov; tožil jih je, kakor znano, a pošteno pogorel. — Pred nekaj časom je vložila večina gozdnih upravičencev proti njegovemu gospodarstvu z gozdom pritožbo na kompetentno oblast, v kateri pritožbi se kritizira zanikrnost in malomarno gozdno gospodarstvo ter izreka poslancu **Perhaveu**, kot načelniku gozdnega odseka — nezaupnica — in zahteva nova volitev gozdnega odseka. Ta nezaupnica Mirkota umljivo silno peče. — Pretekli teden je prišel v Ljubljano, preskrbel si tam baje prepis omenjene pritožbe, ter, tako se hvalijo njegovi sorodniki, že potolažil gosp. agrarnega komisarja, češ, da je  $\frac{2}{3}$  v pritožbi navedenega izmišljeno in zlagano. Te dni pa razpošilja okrog v pritožbi podpisanih upravičencev svoje agitatorje, kateri nagovarjajo ljudi, naj svoj podpis prekličejo, ker drugače bo Mirko vse tožil! Nekemu upravičencu se je celo obljubilo, da mu bo od gozdnega odseka narekovana kazen od 4 kron — odpuščena, ako podpis prekličje. — Gosp. Perhavec, čemu sedaj to lovljenje za preklic podpisov, čemu to pretenje s tožbami? Ako ste res vodili gozdno gospodarstvo vzorno, ako je res v pritožbi navedeno le izmišljeno, ne iščite sedaj preklicov, vaša poslanska čast vam bi morala biti tako sveta, da bi nemudoma vložili tožbo proti vsem, ki so kritizirali vaše gospodarstvo! — Vi se hočete delati nekaterim lepega, češ, da jih nočete preganjati, a v resnici zasledujete drug namen, kateri se vam ne bo obnesel. So upravičenci, ki bodo zahtevali natančno revizijo vašega gospodarstva, so pa tudi ljudje, ki govori-jo še veliko več, kakor je navedeno v pritožbi in ki bodo, če treba tudi dokazali. — Gosp. Perhavec! Vi kar tožite — a sam, ne drugi člani gozdnega odseka, ker teh mi za gozdno gospodarstvo ne delamo toliko odgovorne. Vsem onim pa, ki jim je mar za njih gozdno posest in nje dobro upravo, svetujemo, naj ne preklicujejo svojih podpisov, zakaj, kar je v pritožbi navedenega, se ne da zanikati. — Za danes toliko, a molčali ne bomo, dokler ne bo zadeva v redu!

n Jelični Vrh pri Idriji. Nemila smrt nam je pobrala povsod okoli znanega in priljubljenega posestnika gospoda Jana Grudna v 51 letu starosti. Pokojnik je bil obče spoštovan in vrl ter kremenit mož - značaj. Bil je vrl in zvest somišljenik narodno - napredne stranke ter vnet podpornik idrijskih naprednih društev. Blag mu bodi spomin!

**Razširjajte od hiše do hiše „Slov. Dom“.**

## Po svetu

\* **Naš cesar zna več jezikov.** Nekoč je baje naš cesar govoril z nekim ruskim diplomatom in pri tej priliki ga vprašal, iz katerega dela velike ruske države je doma. — »Veličanstvo,« — je odgovoril diplomat — »Velikorus sem.« — »Jaz pa bi pravzaprav imel biti Malorus,« pristavil je cesar. — Diplomata je bil zelo iznenaden in je mislil, da je napravil kako nerodnost. Hotel se je opravičiti, toda cesar je zasukal pogovor na drug predmet. Po avdienci je pripovedoval diplomat ta dogodek najvišjemu dvornemu maršalu. Ta pa se je pričel smejeti in je pristavil: Enemu izmed vaših prednikov v tej službi je rekel cesar: »Sem bolj Slovan kot pa Nemec, ker se mnogo lažje učim tujih jezikov kot pravi Nemec: moji slovanski državljani obvladajo vse druge jezike, dočim se Nemec ne nauči niti svojega lastnega jezika.«

\* **Osebni zdravnik našega cesarja.** Dr. Kerzl je po rojstvu in tudi po prepričanju odkritosrčen Čeh. Naš vladar ga zelo čišla.

\* **Sol kot zdravilo.** Ako koga piči kača ali bučela, je zelo dobro, da si rano drgne z vodo, v kateri se je razstopila sol.

\* **Tujev v Avstrijo** je prišlo lansko leto okrog štiri milijone in s seboj so prinesli 70 milijonov kron.

\* **Najboljša dota vsake ženske je,** da zna dobro gospodinjiti.

## Božič 1911.

... in mir ljudem na zemlji. Tajinstvena tihoča vlada po zemlji, kakor pred 1911 leti, ko je v bornem hlevu zagledal luč sveta Sin božji, mogočni učenik ljubezni, čigar zemsko postovanje je bila dolga trnjeva pot.

... in mir ljudem na zemlji; zdi se, kakor da bi čuli iz oblakov glas nebeških heroldov, oznanjujoč veselo vest, da je rojen težko pričakovani Odrašenik, da umiri razburjena srca in združi v bratski ljubezni vse narode.

Iz visokih lin zadoni glas zvonov in človeška srca vztrepčejo, prešinjena radostne novice: »In Beseda je meso postala.« Tisoče in tisoče vernih duš pohiti v hram božji, počastit Boga-človeka, ki ga niso umorili poganski hlapci rimskih vladarjev, ampak počilo mu je srce prevelike žalosti, videč da kal ljubezni, ki ga je zasejal, ni mogel prodreti v človeška srca.

Skoro dve tisočletji sta minili, odkar je na nocojšnji večer zasijal nad Betlehemom nebeški sijaj, oznanjujoč narodom veliki dan rojstva Krista; mislil bi, da bodo dosegla stoletja, kar Mesiji ni bilo mogoče: vcepiti ljubezen v srca, tem bolj, ker je zapustil zvršitev te svete naloge svojim učencem in oposteljem — nikakor ne!

Ali ne teče znabiti v trenutku, ko mi slavimo rojstvo Sina Marije, kri na severni obali Afrike, kjer se borita dva naroda za posest kosa peščene zemlje, kropeč s srčno krvjo peščene pustinje Sahare; ali nista znabiti ravno isti trenutek iztegnila svojih grabežljivih rok Rus in Anglež po domovini nekdanjih perzijskih mogotcev, in ravno isti trenutek znabiti se koljejo med seboj žoltopoliti sinovi mogočne Kitajske.

Glas zvonov ne moti koristolovnih Angležev, da bi samo za trenutek opustili kovanje načrtov, kako bi zavdali svojemu nevarnemu tekmeču — Nemcu — smrtni udarec; isti trenutek bode tudi Francoz objel svoji izgubljeni hčerki: Alzacijo in Lotaringijo, in da je mir na Balkanu najbrže goljufiva tihoča pred nevihto, je skoraj gotovo.

... in mir ljudem na zemlji; glas trobent nebeških heroldov prebuče vojni rogovi in rožljanje orožja zaduši njih odmeve. Namesto v bratski ljubezni zedinjeni, preže narodi kot tatovi z orožjem v roki drug na drugega; to je dan sprave, dan ljubezni in ob rojstnem spominu mora kraveti srce Mesije, videčemu to bratomorstvo, češ: »Oče, zakaj sem trpel?«

In pri nas? Zastonj iščeš v hramu božjem utehe za svojo bol in tolažil svoji bolni duši. Prižnica in spovednica, kjer se je nekoč učila beseda božja, sta danes odra za javno agitacijo in hujskanje proti onim, ki hite s časom in izkoriščajo napredek in razvoj v javno blaginjo; proti onim, ki ravno tako verno odračunavajo cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega, katera načela se pa, žal, ne strinjajo z načeli onih, ki si žele nazaj inkvizicije, da bi s fanatičnim terorizmom podvrgli vse, kar se ne vklanja njihovi volji.

Toda Canossa, je samo zgodovinski moment, ki se ne vrne nikdar več; tudi na obzorju slovenskega naroda se je počelo svitati; tudi nam bode kmalu napočil oni veliki dan sprave, ko bomo zedinjeni delovali za skupen cilj, in skupna načela nas bodo zedinila v velikem taboru napredka, in takrat šele bode zavladal: »Mir ljudem na zemlji!«

R.

## Gospodarstvo.

V deželah, ki imajo ugodno podnebje in primena tla, se razvija z dobrim uspehom industrija, ki temelji na pridelovanju zemeljskih plodov, ki ne prenesejo v surovem stanju daljnega dovažanja, pač pa postanejo vir bogastva ne le poljedelstvu, temveč tudi industriji po njih pretvoritvi v industrijski izdelek, ki se da ceneje razpošiljati na oddaljene odjemalce.

Primere skupnega dela poljedelca z industrijcem vidimo posebno v krajih, kjer



evete sladkorna industrija, ki je ustanovila blagostanje ne le sladkornikom, temveč tudi poljedelcem, ki jim je omogočila racionalno gospodarstvo, intenzivno živinorejo, nakup in rabo gospodarskih strojev, brez katerih bi se danes dalo le težko gospodariti, kakor tudi priložnost zaslužka mnogim delavcem, ki bi si sicer morali iskati kruha v tujini. Če preiskujemo severni del naše monarhije, vidimo, da je ravno v krajih, kjer se goji sladkorna pesa, največje blagostanje in so te pokrajine temelj gospodarskega blagostanja onih dežel.

Za sladkorno peso niso povsod primerne tla, ona potrebuje zelo rodovitno zemljo, zato morajo manj rodovitni kraji gojiti manj vredne sadeže, kakor krompir, žito, oves itd. In ravno pokrajine z dobrim podnebjem, toda z lahko peščeno zemljo, so slabo poplačale gospodarjem delo in trud.

V zadnjem času pa se je v naši monarhiji razvila cikorijska industrija tako zelo, da je uporaba cikorijske stopila prav visoko in se goji v vedno večjem obsegu. In ravno cikorija je zadovoljna z lažjo zemljo, nego sladkorna pesa. Cikorija se dobro obnaša v **peščeno - ilovnati zemlji**, pomešani s prstjo in rodovitno plastjo in pri kateri globokejši plasti propušča vodo, torej v zemlji, ki ne ugaja vsaki rastlini in ki jo imamo na Kranjskem došti.

Navajamo kratek pregled o gojitvi cikorijske, da more bralec dobiti nazor o delu in potrebah s tem vezanih.

#### Navod za gojitev cikorijske.

**Zemlja:** Peščeno - ilovnata zemlja, pomešana s prstjo, z rodovitno plastjo in s spodnjo plastjo, ki propušča vodo, je za gojitev cikorijske najugodnejša. Težka in močvirnata zemlja izključuje gojitev cikorijske.

**Po čem sejati cikorijo:** Najboljše je sejati cikorijo po ozimnem žitu, mogoče jo je pa sejati tudi po ovsu, ječmenu, krompirju in sladkorni pesi, po primerni gojitvi. Gojiti cikorijo po cikoriji, zasejani na dobro pognojnih tleh je tudi dovoljeno, nikdar pa se cikorija ne seje po detelji. Po cikoriji se najbolj obnaša pomladansko žito z deteljo, travo, ali pa korenje, sladkorna pesa in krompir.

**Gnojitev:** Če naj se cikorija seje po svežem hlevskem gnoju, se mora izvoziti in zaorati na jesen. Pri uporabi umetnega gnojila na jesen, se daje na 1 oral zemlje približno 400 kg Tomaževe žlindre in 300 kilogramov kajnita. Mesto Tomaževe žlindre se da lahko spomladi približno 150 kg superfosfata. Ta gnojila se morajo razvzeti pred prvim vlačanjem. Zelo dober je gnoj iz stranišč ali gnojnice, navozone na polje za cikorijo koncem jeseni. Če bi uporabljal teh gnojil ne bila mogoča, se priporoča gnojitev s čilskim solitarjem, in sicer 70 kg na oral, neposredno pred setvijo in takoj ko rastline poženo.

**Pripravljanje zemlje za setev:** Na pozno jesen, ko je bilo prej že pognojeno, se preorje polje kar najgloblje. Orati zemljo šele spomladi, se ne priporoča. V začetku spomladi se polje preorje, vlačí in slednjič dobro potlači.

**Setev:** Na tako pripravljeno polje se seje med 15. aprilom in 15. majem s sejalnimi strojem okoli 2 kg cikorijskega semena na oral v vrstah po 25 cm druga od druge oddaljenih. Po setvi se priporoča polje potlačiti.

**Nadaljna dela:** V normalnih slučajih se pokažejo rastlinice čez 14 dni in kakor hitro se vidijo vrste, se mora takoj začeti z okopavanjem prostora med vrstami. Pletiti in okopavati se mora po potrebi tudi večkrat. Ko je cikorija 2 cm visoka, je treba začeti s trebljenjem. Posamezne rastline smejo biti oddaljene druga od druge 15 cm.

**Zbiranje:** Izkopavanje cikorijske se začne okoli 15. septembra in traja do konca oktobra. Korenine naj se očedijo, očistijo prsti in dovažajo kolikor mogoče hitro v tovarno. Če bi korenine ostale na polju čez noč, jih je treba pokriti z zelenjem, da bi jim kak mráz ne škodoval. Daljše spravljane cikorijske po shrambah ima za nasledok vsled razgrevanja — plesnobo.

**Pridelek:** Na 1 oralu se navadno pride 130 do 150 stotov, v ugodnih slučajih tudi 180 stotov (metrskih).

Zelenje se odreže že par dni pred izkopavanjem korenin. Dobiček od cikorijske je skoro enak dobičku od sladkorne pese, kakor kažejo statistični podatki od delegatov odseka češkega zemljedelskega sveta za kraljestvo Češko v prvi polovici novembra 1911, tako n. pr. se je pridobilo pri Nechanicah sladkorne pese od 120 do 150 q na hektarju, cikorijske pa 10 do 120 q.

Navajamo kalkulacije gospoda Hanaka ml. o dobičkanosti posameznih plovov zaradi primerjave:

#### Sladkorna pesa.

|                                                                                                                                       |         |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Dela z vlačanjem, globoko oranje v jeseni, priprava spomladi in setev za dva in pol dnevno delo po 6 K . . . . .                      | K 15.—  |
| Ročna dela, gnojitev s hlevskim gnojem, okopavanje, pletje in izkopavanje pese . . . . .                                              | » 28.50 |
| Hlevski gnoj 60 q po 30 h . . . . .                                                                                                   | » 18.—  |
| Seme iz cukrarne . . . . .                                                                                                            | » —     |
| Umetno gnojilo en in pol q Tomaževe žlindre po K 10.50 en in pol q kajnita po 6 K, 40 kilogramov čilskega solitarja po 10 K . . . . . | » 26.50 |

Izdatki K 88.—

na hektar.

|                                        |         |
|----------------------------------------|---------|
| 70 q korenov po 2 K 20 h . . . . .     | K 154.— |
| 10 q repnih odrezkov po 20 h . . . . . | » 12.—  |
| 24 in pol q odrezkov po 50 h . . . . . | » 2.—   |

Dohodki K 168.25

Čisti dobiček pri pesi znaša 80 K 25 h.

#### Krompir.

|                                                                                                                          |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| Dela z vlačanjem, oranje v jeseni, izvažanje gnoja, priprava zemlje spomladi za sejanje, izkopavanje 2 1/4 dni . . . . . | K 13.50 |
| Ročna dela, nakladanje in razvažanje gnoja, umetnega gnojila, obdelovanje in izkopavanje . . . . .                       | » 12.—  |
| Hlevski gnoj 50 q po 30 h . . . . .                                                                                      | » 15.—  |
| Umetno gnojilo 1 1/2 q Tomaževe žlindre . . . . .                                                                        | » 10.50 |
| 1 1/2 q kajnita po 6 K, žveplenega amonjaka 15 K . . . . .                                                               | » 21.—  |
| Seme 4 q po 4 K . . . . .                                                                                                | » 16.—  |

Izdatki K 88.—

Pridelek 40 q krompirja po 4 K K 160.—  
Čisti dobiček 72 K.

#### Ječmen.

|                                                                      |        |
|----------------------------------------------------------------------|--------|
| Dela v jeseni, vlačanje, priprava zemlje spomladi in setev . . . . . | K 8.—  |
| Ročna dela, žetev, mlatenje . . . . .                                | » 9.—  |
| Seme 30 kg po 17 vin. . . . .                                        | » 5.50 |

Izdatki K 22.50

Pridelek 4 q zrna po 17 K . . . . . K 68.—  
4 q slame po 4 K . . . . . » 16.—

Dohodki K 84.—

Čisti dobiček 61 K 90 vin.

Nekateri tu navedeni podatki služijo samo za primerno dobičkanosti in so gotovo v raznih krajih različni.

Dobičkanost cikorijske se da primerjati z dobičkanostjo sladkorne pese, s tem razločkom, da za cikorijo dobi poljedelec 3 K za 100 kg, torej mnogo več. Odpadejo pa vsi odrezki za krmo v znesku 2 K.

Da poda Kolinska tovarna za kavne primesi v Ljubljani pomoč za praktično akcijo proti izseljevanju iz slovenskih dežel v Ameriko, se je odločila kriti svojo potrebo cikorijske z domačo cikorijo in je pripravljena postaviti na Kranjskem sušilnico za cikorijo, če se oglasi dovolj interesentov, ki bi hoteli cikorijo pridelovati.

Delo z gojitvijo cikorijske je olajšano s tem, da se je cikorija na Kranjskem pred leti že z dobrim uspehom pridelovala.

Če upoštevamo, da Kolinska tovarna za kavne primesi rabi na leto okoli 350 vagonov surove cikorijske, vidimo, da se s tem nudi ugodna prilika našemu poljedelstvu, povzdigniti svoje gospodarstvo in dati zaslužka mnogim delavcem, ki sicer morajo iskati kruha v tujini. Kolinska tovarna da interesentom, ki bi hoteli gojiti cikorijo, podrobno navodilo za pridelovanje, preskrbi seme in pošlje v posamezne kraje svojega strokovnjaka, ki bo ustmeno razložil pridelovanje cikorijske in preskrbel potrebne sejalne stroje.

Pozivljamo torej naše poljedelce, ki hočejo sejati cikorijo, naj se čim prej zglase pisмено ali ustmeno v Kolinski tovarni za kavne primesi v Ljubljani in navedejo obsežnost zemljišča, na katerem hočejo cikorijo gojiti.



# LISTEK.

## Pot po nebesnem oboku.

(Prosto po Flammarionu.)

Bilo je v Benetkah. Visoka okna stare palače vojvodov Speranzi so bila odprta na veliki kanal, lunini srebrni žarki so se lomili ob morskih valovih in neizmerno nebo se je raztezalo nad stolpi in kupulami. Godeci, sedeči v gondolah, so ravno pluli pod »mostom vzdihov«, glasovi godbe so se polagoma izgubliali v temini in Benetke so se začele zazibljati v globoko spanje; nastala je tihota, katere izven kraljice Adrijskega morja morda ne pozna nobeno drugo človeško bivališče na svetu.

Tišine te beneške noči ni motilo drugega kot enakomerno tiktakanje stare ure in najbrž bi ne znal tako globoko pojmovati splošne tihote, ko bi ne bil njen vpliv radi tega še mogočnejši, ker jo ravno moti pravilno udarjanje stroja, ki nam služi za to, da merimo čas.

Sedeč pri oknu, sem opazoval žarečo oblo lune, ki se je vpenjala nad obokom v vsej svoji krasoti; prišlo mi je na misel, da ta svetli krog, ki je na videz miren, kot bi se ne gibal, preleti pri vsakem udarcu ure en kilometer svoje poti. Ta stvar mi je tem živeje vstrajala v mojih mislih, čim bolj sem čutil, kaka tihota in samota me obdajata. Vedno sem gledal na ta lunini svit, na katerem se more tudi s prostim očesom dosti dobro razločiti stara morja in njegove zemljepisne oblike — mislil sem si, da na luni še sedaj prebivajo živa bitja, seveda drugačna kot smo mi na zemlji, pač tako ustvarjena, da morejo živeti ob neizrečeno redkem zraku, ki se še nahaja na tem umirajočem svetu. Največji vtisk pa je napravilo na mojo dušo to hitro lunino gibanje, ki je tudi v tem trenutku, kljub temu, da se človeku zdi kot bi stala, napravila okoli zemlje pot enega kilometra (1017 metrov) pri vsakem udarcu ure; luna se suče okoli zemlje v hitrosti 61 kilometrov v eni minuti, 3660 kilometrov v eni uri, 87.869 kilometrov v enem dnevu in 2.400.000 kilometrov v enem mesecu. V duhu sem videl luno, kako se suče okrog nas od zahoda proti vzhodu in konča svojo pot okrog zemlje nekoliko preje kot v enem mesecu. Istočasno pa sem — takorekoč — čutil dnevno gibanje zemlje okrog njene osi, gibanje, ki se tudi vrši od zahoda proti vzhodu in ki vzbuja v nas mnenje, da se suče okrog nas nebesni obok v nasprotni smeri.

Med tem, ko sem tako premišljal, premaknila se je luna znatno s svojega prejšnjega mesta in se je nagnila proti zapadu. Gibanje zemlje in gibanje drugih nebesnih teles, mirnejša kot pa je gibanje gondol po srebrni vodni gladini, vi spremljati res-

ničnost v sanje, merite naše dneve in leta in mi — plahe sence izginjajo, dočim vi stalno ostajate!

Uganka neba, tiha luna, ti si svetila na vode, ki so se lesketale od tvojih žarkov že tedaj, ko je pred milijoni let zemeljsko človeštvo še v povojih negotovosti in možnosti čakalo na svoje rojstvo in svoj procvit, ki se je tako polagoma udeleževal.

Čudne, prečudne zveri so tedaj živele po gozdovih, ki so pokrivali suho zemljo, ribe čudotvornih oblik so se preganjale po globočinah voda, po zraku so letali vampirji, dvonogi zmaji, kateri so najbrž predhodniki tistih zmajev, o katerih govori egiptovsko bajeslovje, so se valjali v močvirjih na bregu rek. Pozneje so tvoji žarki, luna, svetili tudi na prvi mladi cvet, na gnezda prvih ptičev! In koliko noči, v katerih je odseval tvoj blede svit, je še preteklo, predno se je prvič obrnil proti tebi človeški pogled, predno je prvič priletela k tebi človeška misel!...

Ti sedaj zreš na milijarde ljudi, ki se gibljejo pod teboj, na nervozno gibanje ljudstev, na velikanska in razcvetajoča se mesta, na palače, ki se ponosno dvigajo iznad morskih valov!... Ravno pod mojim oknom sta pozivala dva zaljubljenca tebe za pričo svojih večnih priseg, pozabivši, da so razne dobe tvojega življenja tudi slika naših izprememb, slika našega kratkega obstoja. Da, ti si bila priča mnogih skrivnosti, in še dolgo bo nadpolna mladina prepevala v tvojih svetlih nočeh pesem ljubezni. Ti boš zrla na njo. Toda, nekega dne, ko bodeš zopet priplavala na neba obok, ti tiha kraljica noči, kraljevala bodeš le nad pokopališčem, pokritim z ledom; solnce, ki bo samo ugašalo, ti ne bo več pošiljalo svojih toplih žarkov — in tukaj ne bo več niti teh enakomirnih udarcev ure, ki merijo tvoj čas, niti ljudi, ki bi ta čas štel!...

Tako sem premišljal, na me pa je svetil čarobni lunini svit. Luna, najbližji svet, soseda naši zemlji — je od nas oddaljena 96.000 milj, z enim udarcem svojega krila prileti k nji naša misel. S hitrostjo, s kakoršno se širi svetloba, v eni in eni petini sekunde — preletimo to oddaljenost. S svojo mislijo sem hitel k ti nebesni luči, pozabil sem na Benetke, morje in zemljo — in čutil sem, kako me nekaj nese nad ozračje, ki obdaja zemljo...

### I.

#### 96.000 milj od zemlje.

Sanjalo se mi je v resnici, da se približujem k onemu bledemu svetu in da se — v tem trenutku — dvigam nad neizmerno verigo luninih Apeninov, ki ločijo ne daleč od srednjega poldnevnikarja »Morje par« od »Morja dežja«. Zagledal sem — tako kot sem jih videl v teleskopu<sup>1)</sup> — tudi kotline

<sup>1)</sup> Teleskop, to je zelo velik daljnogled, katerega rabijo po zvezdarnah za opazovanje zvezd. (Op. ur.)

in brezna Archimeda, Antolyca in Aristilla, in dvigal sem se nekoliko trenotkov nad zelo strmimi bregovi »Morja jasnosti«<sup>2)</sup>.

Zdelo se mi je, da dobim tam še sledove zginulih vod in da vidim dna vulkanskih odprtín, katere je že davno preplavila glina in blato! Vse mi je bilo tu znano, vse se mi je zdelo domače, ker so nas že precej časa sem, zvezdarske priprave in aparati natančno seznanili s tem sosednim svetom, tako da so nam znane vse zemljepisne podrobnosti na luni bolje kot marsikatera zemljepisna točka na naši zemlji. Te neizmerne kotline, ti zijajoči prepadi, te okroglaste gore s strmimi stranmi in navpičnimi stenami, ti goli in razsekani grebeni, te globoke doline in neštne vdrtine zemlje — vse to smo z zemlje preučevali, opazovali — vse to poznamo. Na luni opazimo posledice mogočnih vulkaničnih sil: odprtine, tri kilometre globoke in sto, stopetdeset in dvesto kilometrov široke; gore, katerih vrhovi dosežejo pet- do šeststose metrov višine; planjave; bregove in obrežja, na katerih je še opaziti sledove delovanja vode.

Na luni pa ne opazimo življenja, da, sploh ne nikakega pojava, ki bi mogel nastati vsled izhlapevanja vod ali zgostitve atmosferskih par; zračna plast, ako tam sploh še obstoja, ne more biti drugačna kot izvodenelo redka in vendar — kot mislimo, da po pravici sodimo — opazujemo od tega časa, odkar z največjo pozornostjo proučavamo vse pojave na luni, ne le znake in pojave geoloških sprememb na njenem površju, ampak tudi gotove dosti hitre izpremembe na zelo nizko stoječih krajih, kjer more biti zračna plast še dosti gosta. Življenski pogoji tega sveta se gotovo popolnoma razlikujejo od življenskih pogojev na naši zemlji; ni pa dokazano, da bi na luni ne bilo sploh nobenega življenja, v nobeni obliki in nobenem tvorju, pač pa je gotovo, da je življenje na tem nebesnem telesu že daleč naprej kot pa doba življenja na naši zemlji; z eno besedo: doba, ko na kakem svetu žive živa bitja, se na luni že bliža svojemu koncu.

<sup>2)</sup> Lunini Apenini dosežejo v svoji najvišji točki po računanju zvezdoslovcev višino 5500 metrov.

(Dalje prih.)

### CENJENIM DOPISNIKOM!

Dobili smo toliko poročil in vesti iz najrazličnejših krajev, da nam je bilo popolnoma nemogoče, radi pomanjkanja prostora vse priobčiti. Zato naj tisti dopisniki, ki v tej številki ne dobe svojega dopisa, blagovolijo počakati na prihodnjo številko, v kateri bomo po možnosti priobčili vse. — Ravnamo se po času, kdor pošlje prej, ima prednost. Le v izvanrednih nujnih slučajih se ne ravnamo po tem pravilu.

Uredništvo.